מחוון למורה

מחוון: רחל ולאה: "הבה לי בנים"

1. דן: בן בלהה, שפחת רחל: "דָּנַנִי אֱלֹהִים, וְגַם שָׁמַע בְּקֹלִי". נפתלי: בן בלהה: "נַפְתּוּלֵי אֱלֹהִים נִפְתַּלְתִּי עִם־אֲחֹתִי". יששכר: בן לאה: "נָתַן אֱלֹהִים שְׂכָרִי". יוסף: בן רחל: "אָסַף אֱלֹהִים אֶת־חֶרְפָּתִי" ו"יֹסֵף ה׳ לִי, בֵּן אַחֵר".
2. רחל: "הָבָה־לִּי בָנִים", ואם לא, "מֵתָה אָנֹכִי". יעקב כועס: אני לא במקום ה׳, וה׳ הוא "אֲשֶׁר־מָנַע מִמֵּךְ, פְּרִי־בָטֶן".
3. רש"י מסביר את יעקב: "מִמֵּךְ מָנַע וְלֹא מִמֶּנִּי". הרמב"ן תמה: "וְכִי הַצַּדִּיקִים אֵינָן מִתְפַּלְּלִים בְּעַד אֲחֵרִים", ומביא מבראשית רבה שה׳ אמר ליעקב "כָּךְ עוֹנִין אֶת הַמְּעִיקוֹת". רחל דיברה מתוך קנאה, אבל היה על יעקב להתפלל עליה ולא לכעוס. דעה אישית מנומקת.
4. לאה מרגישה שרחל לקחה ממנה את בעלה: יעקב אוהב את רחל, ולאה נשואה ואינה אהובה. גם בעלת הבנים סובלת.
5. "אסף" מביט אחורה: ה׳ הסיר את החרפה. "יסף" מביט קדימה: בקשה לבן נוסף. אפשר לטעון שרחל אינה מסתפקת, או שהיא מתפללת מיד (כל תשובה מנומקת מתקבלת).
6. לבן: "נִחַשְׁתִּי, וַיְבָרְכֵנִי ה׳ בִּגְלָלֶךָ": הוא התעשר בזכות יעקב. סוף הפרק: "וַיִּפְרֹץ הָאִישׁ, מְאֹד מְאֹד": עכשיו הברכה עוברת ליעקב עצמו.
7. א. רחל ולאה: מאבק על בנים ועל אהבת יעקב (פסוקים א, ח, טו); יעקב ולבן: מאבק על השכר והצאן (לא-לו, לז-מג). ב. רחל יולדת רק כאשר "וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים, אֶת־רָחֵל", לא בזכות הדודאים; לבן עצמו מודה שעושרו בא מה׳ בגלל יעקב; ובפרק לא יעקב אומר "וַיַּצֵּל אֱלֹהִים אֶת־מִקְנֵה אֲבִיכֶם". ניקוד מוצע: סעיף א 8 (4+4); סעיף ב 12 (שתי ראיות × 4, הסבר 4).

פרשנות מסומנת כפרשנות (רש"י, רמב"ן, אבן עזרא, ספורנו ורשב"ם מתוך ספריא). נוסח הפסוקים ממכון ממרא; שם ה׳ מובא בכתיב ה׳. ממלכתי: סיפורי האבות בבראשית נלמדים בחטיבה העליונה בלימודי התנ"ך (קריאה צמודה, ניתוח ספרותי ודיון ערכי); יש לבדוק מול תכנית הבגרות העדכנית ובחירת בית הספר. חמ"ד: לימוד חומש עם פרשנים (רש"י, רמב"ן, אבן עזרא, ספורנו ומדרש); הפרשנות מסומנת כפרשנות. יש לבדוק מול התכנון השנתי של בית הספר.